

Agost 2021

n° 280

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieo-opm.com/>

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Cars amics,

Estiu, temps de pausa per tornar prene vam, espectacles, divertiments, descobèrtas : vaquí le programa de las vacanças e del temps que les mèdias nacionals amb granda ajuda de television contunhan de promòure la mediocritat costumiera, les nòstres artistas occitans se passejan amb bonur pels festenals occitans. A Saurat emai i aja pluèja e ventòria, le public i èra per festejar les 50 ans de cantar de l'Eric Fraj, la guitarra de Morgan Astruc, la flaüta de Guillaume López e totes les grops de musicaires d'Ariège o d'endacòm mai, joves o vièlhs que nos encantèron pendent quatre jorns ; sens parlar dels talhièrs de lenga, de teatre e de libres. E de causas atal, per nos regaudir n'i aurà l'estiu tot, de Rodés a Nimes e de Niça a Bordèu.

Se divertir, òc, mas aprene tanben amb l'Escòla Occitana d'Estiu que dempuèi 1976 fa viure la lenga nòstra contra totes les que n'espèran o n'anóncian la fin pròcha.

Totes aqueles festenals, spectacles, animacions, corses en occitan son la pròva de la vitalitat e de l'esperit de resisténcia dels occitans que tant qu'auràn un buf de vida,

contunharàn per que se pèrda pas la cultura nòstra. Caldriá pas creire, malgrat las promessas a bodre e las declaracions d'amor per las lengas minorizadas, que las atacas, las empachas, les marrits còps s'aflaiguèsson a la dintrada, ja qu'amb las restriccions novèlas, la cultura ne patís primièra! Degun nos farà pas un pont d'aur, l'auratge bronzina totjorn e nos caldrà lèu lèu tornar a la batalha, dins una passa que demòra encara malsegura. A fòrça de discorses contradictòris tant del govèrn coma dels « especialistas » e d'una gestion de la crisi mai que mens cambiadissa, le monde s'an perduto la fisança, sabon pas pus ont penjar son lum, ne vesèm e n'ausissem de totes! Le virus, el, contunha de córrer e d'amenajar la nòstra vida dins totes sas dimensions.

Ça que la dins Ariège, l'IEO perseguís son camin. Avèm capitato dins aquelas condicions qu'èran pas optimalas, de manténer una activitat per la lenga, les emplecs, una situacion financièra que sens èsser de las fabulosas nos permet d'avançar, d'aver de projèctes e d'organizar l'an que ven pel melhor.

Alara, podètz encara profeitar de la doçor dels jorns d'estiu e del gaug del fenhantum, en tot pensar qu'aquel temps dura pas totjorn, que la dintrada se sarra e qu'aurem besonh de totes per que dins le nòstre parçan s'ausisca e se veja mès la lenga nòstra.

Soi segura de la vòstra determinacion, del vòstre vam, de la vòstra talent de far plan, atal entre totes farem tot !

Annia Wolf

**Comunicat de l'Associacion per la Salvagarda del Patrimòni e
las Iniciativas Culturalas transfrontalièras de la valèa del Salat (A.S.P.I.C)
en relacion amb la XXXIII^{ena} Pujada al Pòrt de Salau
(le 1er d'agost de 2021)**

Amics e amigas, catalans e occitans :

En relacion amb la XXXIII^{ena} Pujada al Pòrt de Salau, vos volèm explicar la decision presa per las entitats organizairas.

Avèm celebrada la Pujada pendent XXXII edicions levat l'estiu de 2020 qu'es pas estat possible d'ac fèr en causa de la pandemia. La Pujada de Salau representa una pujada cap a un lòc emblematic dels nòstres païses qu'avèm feita annada aprèp annada e que representa una jornada de frairetat, de rencontre e de reivindicacion de doas nacions amb un ligam istoric e cultural que data del temps que las bèstias parlavan.

Totjorn es estat un jorn de jòia e de camaradaria que nos permetèt de gaudir de l'amistat, de partejar, pas sonque le formatge e le vin mas de mès, las nòstras aspiracions, dins un futur pas gaire luènh, de libertat e de reconeissença de las nòstras lengas, de las nòstras tradicions e de la nòstra cultura comuna.

Ongan ça que la, las circonstàncias degudas a la pandemia de la COVID-19 contunhan de fèr qu'aqueste acte siá desconselhat e remandam la Pujada un còp mès dusca que las condicions sanitàrias nos permetan d'ac celebrar amb totas garantidas e seguretat.

Es estat una decision que nos dolguèt, ja que nòstra volontat e nostra desirança èra d'organizar la Pujada, vist que l'an de 2020 se poguèt pas fèr tanpauc.

Vos demandam qu'al cap de setmana del 31 de julhet e del 1 d'agost ajam una pensada per aquelas personas que ja non pòrràn tornar pujar e vos convidam a la Pujada de Salau en 2022, an que ne sèm segurs, serà una fèsta granda.

Visca Catalonha liura

Visca Occitània liura

Visca l'amistat occitana-catalana

~~~~~

PÈIRE

La lausa acrocada plora encara la pluèja, e las pèiras de la paret son totjorn diferidas.
Mas tu, ont ès partit ? Al paradís de las illusions ?
Pels trens, les avions, per ton rire, per ta vida,
Pel mond que creguères vast, o per nòstres abandons ?

S'as pas jamès sabut ont èra la popa que noirís, e ton còr ?
De quin imatge furtiu te calguèt desfisar ?
De quina idèa en prejutjat, acabas per véser le decòr
Qu'amaga la vertat de nòstras jòias a crucificar.

Aicí, veses, son nascuts, son partits puèi, son reviscolats.
T'espèran al ser. Diga, les decépias pas al mens.
Pren ton sac e ta mòrt, siá coma ès estat ;
Èrba fòla dels camps, abans de fèr fens.

Aimar malgrat l'amor, malgrat le temps e totes nòstres pelhòts.
Fàcia al vent, reneguem pas, poponem Dòna Fidèla.
Òc torna, sièta-te, parlem dins le còr dels mòts,
Dins las flors qu'ofriguères vengudas plumas de mas alas.

Jaume Pince

Le Bocard d'Eilí

Puejavan de Sentenh, les minurs als combat,
Arrapats en pareits, d'Espanha, de Polonha.
La neu que les sasís, l'avalanca que ca,
La freit que les congèla, que susan e que tustan.

A tutejar le cèl, las tempèstas dels òmes,
Las montanhas d'ací, de mès luenh, de mès naut,
Memòrias de metal, la ròca qu'èra coma
La fenilha badanta, l'esper dins son estòc.

Dins l'exili e la nhet, dejós l'arcada sorna,
Al dangèr, la solesa, le sarradís de paur,
De son pic, de sas mans, inquisidors de l'ombra,
Qu'alis a vèrs l'aval le frut d'un dur trebalh.

Qué demora d'ací ? Le brembadís s'envòla.
Unas tralhas cauladas jos montanhas d'oblit :
Maquinas adormidas engruant oras fòlas
Que chiu de vent amusa quand una tòla plega.

Art d'un tan vielh maitin que dòrm benlèu encar,
Aquel aur d'un temps ric jos d'inventius utisses,
En quialque lòc pergut, pertot, le roselh daura
Entre Mai de Bulard e centrala d'Eilí.

Poèma d'Andrè SOM, traduit per Claudina Solhà

~~~~~

Istòrias d'Alan Vidal

Nòstre Sénher de Pègròs

Maridats desumpuèi annadas, la Marcelina e le Pieron de la bòrda de Petincèla arribavan pas a concéber una progenitura qu'eiritariá e que lor serviríá, per la paga, de baston de vielhessa. Per tòrcer le maissant sòrt, coma se fasiá a l'epòca, se virèron cap a las tisanas, las potingas de menina, las brueïssas e autres endevinaires. Mas aquelas formulas malescasèron totas.

En darrièr recors, la Marcelina consultèt Nòstre Sénher o pus lèu son representant terrèstre, le rector de Montaut. Le tractament setmanier s'averèt dels mès regdes, confèssa le divendres ser, le dimenge messa granda, comunion e vrèspas e cada jorn tot un fum de pregàrias. Levat fèr pèrdre temps, tot aquel rambalh t'i fasquèc coma un medecin a un mòrt. Le curat ne concluguèt que le mascle èra clar e que la darrièra solucion seriá qu'aqueste anguèsse cremar un ciri gròs als pès de Nòstra Dama de Lorda.

Pieron, un òme valent e responsable, escotèt le curat e amb sa *mobileta* partisquèc per Lorda. Dos jorns per i anar autant per ne tornar, un jorn de pregàrias, 36 oras de maissant temps, le pelegrinatge durèt gaireben una setmana. Urosament le vesin e grand amic del coble, l'Albèrt de Pègròs, s'encarguèt d'ajudar la Marcelina per las òbras de la bòrda.

Al cap de qualques setmanas, miracle, le ventre de la Marcelina s'uflesc ! Nòu meses après que le penitent tornèsse de Lorda nasquèc l'eiritièr tant esperat. Le rector dins son presic, pretendèc dur coma ròc, que "fe e penitècia expandisson le bonur dins las familhas".

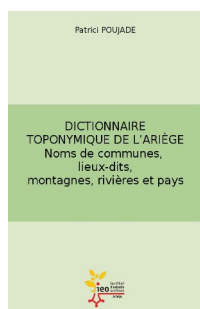
Vos podètz pas imaginar, cossí aquel miracle posquèc animar las velhadas al canton e las discutidas jols platanièrs ! Les contaies lausavan a bèl talh, les poders infintis de la fe, del Bon Dieu, de Nòstra Dama de Lorda o d'endacòm mès, de Nòstre Sénher... mas mès d'unes ajustavan a votz escura, que Nòstre Sénher demorava a Pègròs !

SOSCRIPCION

DICTIONNAIRE TOPONYMIQUE DE L'ARIÈGE Noms de communes, lieux-dits, montagnes, rivières et pays

Patrici POUJADE

La publicacion del diccionari toponimic d'Arièja tapa un void ja que i aviá pas cap de trabalh recent sus la toponimia de l'ensemble de las comunas d'Arièja que se poguèsson comparar amb los que foguèron publicats endacòm mai, dempuèi lo de Miquèu Grosclaude sus Bearn (1991) entrò lo de Dordonha paregut en 2020.

Destinat a un public grand, qu'aqueste obratge ofriska un recuèlh de las formas ancianas del nom de cada comuna mas tanben d'unes masatges, noms de montanha, rius e païses (Coserans, Savartés, etc.) n'es un interès mager coma o es que ne sintetize e discutisca las ipotèsis etimologicas, e, al lum de tot aquò, que prepausa una forma grafica occitana que pòska, al còp, tenir compte de l'istòria del nom del lòc e s'adaptar a la realitat locala.

L'obratge se duèrp per una introduccion que presenta los enjòcs de la toponimia e los problèmas que pausa. Tanplan compren la lista de las fonts e de la bibliografia utilizadas que constituïsson un vertadièr instrument de trabalh pel lector. Lo libre es completat de biais util per un glossari dels tèrmes lingüistics emplegats dins las fichas dels toponims estudiats.

En soscripcion al prètz de 20 € del 1er d'agost al 31 d'octobre de 2021 (prètz de venda après soscripcion : 25 €).

Nombre d'exemplars : x 20 € = € (retrait sus plaça a l'IEO Arièja)

Nombre d'exemplars : x 25 € = € (mandat per La Pòsta)

Nom : Nom pichon :

Adreça postala :

Adreça electronica :@.....

Telefòn :

Mandar lo bulletin de soscripcion e lo chèc a :
IEO-Arièja – 11 rue Henri Fabre – 09100 Pamiers
Tel : 05.81.06.03.88
Email : ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieo-opm.com/>

Es tanben possible de soscriure per HelloAsso :

<https://www.helloasso.com/associations/ieo-arieja/collectes/dictionnaire-toponymique-de-l-ariege-patrici-pojada>

